

Missiolähtöinen ja inklusiivinen innovaatiopolitiikka

Missiolähtöinen innovaatiopolitiikka kohdistuu tyypillisesti suuriin yhteiskunnallisiin haasteisiin, kuten vihreään siirtymään tai biologisen monimuotoisuuden häviämisen (luontokadon) ehkäisemiseen (EU, 2009, YK, 2015). Tällaisilla politiikoilla on usein laaja-alaisia vaikutuksia niin yhteiskunnan kuin yksilöidenkin tasolla. Tästä johtuen entistä demokraattisempi ja osallistavampi innovaatiopolitiikan suunnittelu on tärkeää. Ollakseen vaikuttavaa, missiolähtöinen innovaatiopolitiikka edellyttää laajaa yhteiskunnallista hyväksyntää ja kumppanien sitoutumista. Tätä kautta edelleen korostuu osallistava politiikan kehittämisen tärkeys.

MISS-hanke: Practicing mission-oriented innovation policy: inclusive and systems of use approach

Inklusiivisuudella tarkoitetaan yhdenvertaista ja syrjimätöntä sekä kaikkia osallistavaa ja mukaan ottavaa toimintatapaa

Tämä politiikkasuositus käsittelee missiolähtöisen innovaatiopolitiikan periaatteita ja haasteita. Aloitteessa ehdotetaan konkreettisia askeleita, jotka voivat tehdä missiolähtöisestä innovaatiopolitiikasta osallistavampaa ja vaikuttavampaa.

Ideaalitapauksessa missiolähtöiset politiikat ovat inklusiivisia ja voivat myös auttaa marginalisoituja ryhmiä. Vaikka inklusiivisen politiikan perusteet vaihtelevat, yhteinen tavoite on ehkäistä esimerkiksi syrjäytymisestä johtuvaa talouden resurssien tehotonta käyttöä.

Resurssien tehokas käyttö ja tehostumusten korjaaminen on ratkaisevan tärkeää talouskasvulle, työpaikkojen luomiselle ja yhteiskunnalliselle hyvinvoinnille (OECD 2017, s. 9).

**Thomas Woodson,
Jari Kuusisto,
Leena Kunttu,
Helka Kalliomaki,
Johanna Kalliokoski**

Vaasan yliopisto

MISS - Practicing mission-oriented innovation policy on Business Finlandin rahoittama Vaasan yliopiston kaksivuotinen tutkimushanke. MISS-projekti käyttää kahta analyttistä näkökulmaa - inklusiivista politiikkaa ja käyttäjäsystemejä - keinoina analysoida ja edistää missiolähtöistä innovaatiopolitiikkaa. Missiolähtöisen politiikan ja käyttäjien linkittäminen voi edistää systeemisen muutoksen lisäksi myös muutosten nopeuden ja laajuuden yhteiskunnallista hyväksyntää. Käyttäjryhmät voivatkin siis olla systeemisen innovaation keskeisiä toimijoita eivätkä vain politiikan kohteita. MISS-projektin tutkimuskysymykset ovat: Kuinka saadaan onnistuneesti aikaan suuria systeemisiä muutoksia ja/tai transformaatioita? Mikä olisi oikea politiikkatoimien mittakaava Suomen kaltaisessa pienessä avoimessa taloudessa? Miten missiolähtöinen politiikka voi luoda lisäarvoa yrityksille ja yhteiskunnalle?

Inklusio-käsitteen avulla voidaan nostaa tehokkaasti esille missiolähtöisen innovaatiopolitiikan laaja-alaiset yhteiskunnalliset vaikutukset.

Missiolähtöinen innovaatiopolitiikka ulottuu alueille, jotka ovat perinteisesti kuuluneet sosiaali-, alue- ja yhteiskunnan monimuotoisuutta edistäville politiikoille.

Missiolähtöisen innovaatiopolitiikan inklusiivinen suunnittelu ja toteutus mahdollistavat suuremman yhteiskunnallisen vaikuttavuuden

Johdanto

Missiolähtöisen innovaatiopolitiikan tarkoituksena on hakea ratkaisuja monimutkaisiin nykypäivän haasteisiin (vesi- ja ruokahuolto, energiatehokkuus ja -turvallisuus, sairaudet, väestönmuutokset jne.). Tavoitteena on saada aikaan mittavia muutoksia edistäviä ratkaisuja ja tunnistaa markkinavetoisen innovaation rajoituksia. Missiolähtöiset politiikat pyrkivät mobilisoimaan resursseja, hyödyntämään uutta teknologiaa sekä edistämään yhteistyötä valittujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseksi (ks. esim. Mazzucato, 2017 ja 2018).

Inklusiivisen innovaation ulottuvuudet

Innovaatiopolitiikan suunnittelu voi hyödyntää inklusion eri ulottuvuuksia. Inklusiivisuus on myös relevantti näkökohta, kun missiolähtöinen innovaatiopolitiikka pyrkii sitouttamaan kaikki tarvittavat ekosysteemin sidosryhmät yhteisiin tavoitteisiin. Inklusiivinen innovaatio ei ole uusi idea, ja siitä on tutkittu eri taustoista tulevien tutkijoiden toimesta jo 1950-luvulta lähtien (Heeks ja Foster, 2014). Inklusiivinen innovaatio määritellään yleensä innovaatioksi, joka joko syntyy marginaaliryhmistä tulevien ihmisten toimesta tai toimii heidän edukseen (Heeks ym., 2013). Huolimatta käsitteen monimutkaisesta luonteesta, suuri osa inklusiivisuudesta voidaan sisällyttää seuraaviin neljään ulottuvuuteen:

1. **Sosiaalinen inklusiivisuus** viittaa innovaatiopolitiikkaan, joka vastaa erilaisten sosiaalisten ryhmien, kuten naisten, vähemmistöjen, vammaisten ja syrjäytyneiden yhteisöjen tarpeisiin ja etuihin. Sosiaalista inklusiivisuutta voidaan edistää politiikoilla, jotka tarjoavat tasa-arvoisen pääsyn koulutukseen, rahoitukseen ja muihin resursseihin.
2. **Taloudellinen inklusiivisuus** viittaa innovaatiopolitiikkaan, joka edistää talouskasvua ja kehitystä hyödyttäen taloutta kattavasti, myös marginaaliryhmiä edustavia ihmisiä tai niitä, jotka on suljettu pois perinteisistä taloudellisista mahdollisuuksista. Taloudellista inklusiivisuutta voidaan edistää politiikoilla, jotka tukevat yrittäjyyttä, innovaatiota ja työpaikkojen luomista myös marginaaliryhmien yhteisöissä.
3. **Maantieteellinen inklusiivisuus** viittaa innovaatiopolitiikkaan, joka edistää innovaatiota ja talouskehitystä alueille, jotka muuten jäävät kehityksen ulkopuolelle. Näitä alueita edustavat usein maaseutu tai taloudellisesti taantuvat yhteisöt. Maantieteellistä inklusiivisuutta voidaan edistää politiikoilla, jotka tarjoavat infrastruktuuria, rahoitusta ja muuta tukea innovaatiolle ja yrittäjyydelle syrjäytyneillä alueille.
4. **Kulttuurinen inklusiivisuus** viittaa innovaatiopolitiikkaan, joka tunnustaa ja arvostaa monimuotoisia kulttuurisia näkökulmia ja käytäntöjä ja edistää niitä huomioivia innovaatioita. Kulttuurista inklusiivisuutta voidaan edistää politiikoilla, jotka tukevat monimuotoisten kulttuuriyhteisöjen osallistumista ja sitoutumista innovaatioihin, innovaatiotoimintaan ja yrittäjyyteen (OECD, 2017).

Inklusiivisten innovaatioiden edistämisen keskeiset periaatteet

Politiikan näkökulmasta inklusiivisuuden edistämisen ja missiolähtöisen innovaatiopolitiikan välillä on myös joitakin päällekkäisyyksiä. Inklusiivista innovaatiopolitiikkaa kehitettäessä tulisi ottaa huomioon ainakin seuraavat neljä OECD:n määrittelemää periaatetta (OECD, 2017).

1. **Monimuotoisuus ja edustavuus:** Monimuotoisuus on innovaation keskeinen ajuri. Erilaista taustaa edustavien ihmisten kuuleminen ja näkökulmat ovat innovaatioprosesseissa keskeisiä. Laaja yhteiskunnallinen edustus, mukaan lukien aliedustetut ryhmät, on politiikan suunnittelun ja sen yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden keskeinen elementti.
2. **Osallisuus ja saavutettavuus:** Jokaisella tulisi olla pääsy innovaation hyötyihin, kuten uusiin teknologioihin, tuotteisiin ja palveluihin. Tämä voi sisältää taloudellisia osallistumismahdollisuuksia edistäviä ja mukaan pääsen esteitä vähentäviä politiikkatoimenpiteitä. Näitä toimia voidaan edistää esimerkiksi julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksilla, tuilla sekä sääntelyn avulla.
3. **Koulutus ja kouluttaminen:** Yhteiskunnan tulisi tarjota eri kansalaisryhmille taitoja ja tietoa lisäävää koulutusta siten, että se edistää myös innovaatioiden hyödyntämistä ja osallistumista. Edellä mainittuihin voivat sisältyä esimerkiksi tiede, teknologia, insinööritaitoihin, tekniikkaan sekä matematiikkaan (STEM-alat), yrittäjyyteen ja digitaaliseen lukutaitoon liittyviä koulutussisältöjä. Nämä taidot edistävät mm. ongelman ratkaisua, luovuutta, kriittistä ajattelua, ryhmätyötä, itsenäistä ajattelua, aloitteellisuutta, viestintätaitoja, sekä digitaalista lukutaitoa.
4. **Yhteistyö ja kumppanuudet:** Innovaatiopolitiikan tulee edistää ja rohkaista yhteistyötä ja kumppanuuksia innovaatioekosysteemien sidosryhmien välillä. Sidosryhmiin kuuluvat mm. valtionhallinto, teollisuus, akateeminen yhteisö sekä kansalaisyhteiskunta. Tämä auttaa varmistamaan, että innovaatioiden hyödyt jaetaan laajasti ja monipuolisia näkökulmia huomioiden.

Inklusiivisen Innovaation porrasmalli

Inklusiivisen innovaation porrasmalliin (Heeks et al, 2014) kuuluu kuusi inklusiivisuuden tasoa kuvaavaa askelmaa: aikomus, kulutus, vaikutus, prosessi, rakenne sekä rakenteellisen muutoksen jälkeen tuleva inklusio. Askelmista jokainen edustaa erilaista inklusiivisen innovaation astetta. Inklusiivisuuden taso ja vaikutus kohoavat askelmia ylöspäin noustaessa (Heeks et al, 2014).

Inklusion hyödyntämistä politiikan suunnittelussa ja toteutuksessa voidaan kuvata porrasmallin avulla.

Pitkälle vietyinä inklusio voi muuttaa prosesseja ja rakenteita niin politiikan suunnittelussa, toteutuksessa kuin laajemminkin yhteiskunnassa.

Inklusiivisen ja missiolähtöisen innovaatiopolitiikan haastavat sekä polkuriippuvuus että status quo:sta hyötyvät ekosysteemikumppanit.

1. **Porras - Aikomuksen inklusiivisuus** - Innovaation on tarkoitus olla inklusiivinen, mutta sillä ei ehkä ole käytännön vaikutusta ja se voi jopa aiheuttaa negatiivista vaikutusta kohdeyhteisöön.
2. **Porras - Kulutuksen inklusiivisuus** - Kohdeyhteisö käyttää innovaatiota, mutta sillä ei ole kestävää vaikutusta. Tähän ryhmään kuuluvista innovaatioista esimerkkinä voi olla uudentyypinen, matalan tulotason tarkoitettu vesipumppu. Vastaanottajat käyttivät alun perin innovaatiota, mutta sen rikkouduttua pumppu hylättiin.
3. **Porras - Vaikutuksen inklusiivisuus** - Kohdeyhteisö käyttää innovaatiota, jolla on heihin positiivinen vaikutus. Esimerkkejä vaikutukseltaan inklusiivisista innovaatioista ovat informaatio- ja viestintäteknologiat (ICT:t) ja rahoitussovellukset, joiden avulla käyttäjät voivat edullisesti käyttää pankkipalveluita, kuten tilisiirtoja.
4. **Porras - Prosessin inklusiivisuus** - Marginalisoiduista ryhmistä olevat ihmiset luovat, suunnittelevat ja/tai kehittävät innovaatiota. He ovat mukana prosessissa alusta alkaen ja ovat usein idean alkuperä.
5. **Porras - Rakenteen inklusiivisuus** - Innovaatio kohdistuu eriarvoisuutta aiheuttaviin rakenteisiin. On esimerkiksi mahdollista luoda politiikkoja, jotka auttavat patenttijärjestelmää tunnistamaan ja suojaamaan paremmin perinteistä tietämystä (Chouhan, 2012). Näin poliitikoiden avulla rakenteita voidaan muuttaa inklusiivisemmiksi.
6. **Porras - Rakenteellisen murroksen jälkeen tuleva inklusiivisuus** - Tässä tilanteessa on syntynyt uusi tietämyksen ja toiminnan kehys, joka itsessään tuottaa inklusiivisia innovaatioita. Tämä ideaalitalanne on tyypillisesti vaikein askelma arvioida ja kvantifioida. Esimerkiksi monimuotoisuuden merkityksen ymmärrys ja toteutuminen käytännössä on tällainen inklusiivisuutta lisäävä post-strukturaalinen kehys. Jo nykyään monet organisaatiot ja maat arvostavat suuresti monimuotoisuutta.

Inklusiivisen innovaatiopolitiikan haasteet

Inklusiivisen innovaation näkökulma on perusteltua sisällyttää missiolähtöisen politiikan suunnitteluun. On kuitenkin selvää, että politiikan tekijät kohtaavat haasteita toteuttaessaan inklusiivisen innovaation politiikkaa. Seuraavassa on esitelty neljä tärkeää haastetta.

Haaste 1: Polkuriippuvuuden voittaminen ja missioiden uudelleen ajattelu inklusiivisina jo prosessin alusta lähtien.

Suurin osa innovaatiokirjallisuudesta keskittyy talouskasvuun jättäen huomiotta innovaatiopolitiikan sosiaaliset, kulttuuriset ja maantieteelliset ulottuvuudet. Näitä tekijöitä tulisi huomioida, kun määritellään missiolähtöisen politiikan mittakaavaa ja ulottuvuutta. Tyypillisiä puuttuvia palasia politiikan suunnittelussa ovat esimerkiksi jotkut innovaatioekosysteemin keskeiset sidosryhmät, kuten käyttäjät ja marginalisoidut ryhmät. Missioita ja innovaatioita on pohdittava uudelleen siten, että myös ei-taloudelliset tavoitteet ja inklusiivinen innovaatio ovat keskeinen osa määritelmää eivätkä vain lisäosa.

Haaste 2: Inklusiivisuuden edistäminen ja siihen liittyvät poliittiset haasteet.

Inklusiivisuuden laajuuden määrittelemisen on haastavaa. Poliitikkojen luomisen kannalta keskeisiä kysymyksiä ovat seuraavat. Keitä ovat keskeiset kumppanit ja marginalisoidut ryhmät? Keneltä puuttuu resursseja ja ketkä tarvitsevat erityistä huomiota? Erilaisten sidosryhmien ja marginalisoitujen ryhmien huomioiminen onkin haaste. Miksi tietyt väestöryhmät kohtaavat syrjintää tai miksi tietyt alueet ovat aliresursoituja? Suomen kontekstissa haasteina on huomioida mm. kieli- ja

Inklusion eri muotoja tulisi hyödyntää missiolähtöisen innovaatiopolitiikan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Suomella on hyvät mahdollisuudet hyödyntää inklusiivisia innovaatioita mikäli ne otetaan aktiivisesti innovaatiopolitiikan osaksi.

vähemmistöryhmät ja alueelliset eroavaisuudet. Myös paikallisten ja kansainvälisten tarpeiden yhteen sovittaminen ja niihin vastaaminen voi olla haasteellista inklusion näkökulmasta.

Haaste 3: Resurssien kohdentaminen inklusiiviseen innovaatioon.

Inklusiivisuuden laajuutta määriteltäessä on myös päätettävä, miten rahoitus ja resurssit jaetaan sidosryhmien kesken. Kuinka paljon rahoitusta tulisi antaa mission keskeisille sidosryhmille, marginalisoiduille väestöryhmille tai alueille, ja kuinka se on poliittisesti toteutettavissa? Kritiikkiä voi syntyä myös siitä, että tietyille alueille tai ryhmälle ei anneta tarpeeksi resursseja tai sääntely on kehityksen esteenä. On myös vaikeaa arvioida, mitkä ovat tarkoitukselliset seuraukset (tai hyödyt) resurssien kohdentamisesta tietyn väestöryhmän tai alueen inklusiivisuuden edistämiseksi toisen kustannuksella. Miten nämä päätökset voidaan viestiä ja arvioida?

Haaste 4: Inklusiivisuuden arviointi missiolähtöisessä innovaatiopolitiikassa.

Tieteen ja missiolähtöisen politiikan vaikutusten arviointi on haastavaa. Arvioinnin haasteet korostuvat silloin, kun vaikutuksia arvioidaan keskeisten sidosryhmien tai marginalisoitujen ryhmien näkökulmasta. Marginalisoitujen ryhmien määrittelyyn liittyvien haasteiden lisäksi nämä ryhmät voivat olla vaikeasti tavoitettavissa ja tutkittavissa.

Seuraavat askeleet

Inklusiivisuudella on keskeinen merkitys politiikan suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämä korostuu suurissa yhteiskunnallisissa haasteissa, joihin missiolähtöiset politiikat pyrkivät vaikuttamaan. Missiolähtöisillä innovaatiopolitiikoilla on väistämättä laajat yhteiskunnalliset vaikutukset, kuten vihreän siirtymän tapauksessa erittäin laajat vaikutukset koko yhteiskuntaan. Koska missiolähtöisen innovaatiopolitiikan vaikutukset ovat laaja-alaisia, syntyy aikaisempaa suurempi paine demokraattisemmalle innovaatiopolitiikan suunnittelulle. Suomessa ollaan parhaillaan kehittäessä lähestymistapaa missiolähtöiseen innovaatiopolitiikkaan. Nyt onkin juuri oikea aika hyödyntää inklusiivisuuden käsitettä ja sen tuomia oivalluksia politiikan kehittämisessä. Tässä politiikkasuosituksessa esitetyt työkalut voivat toimia apuvälineinä inklusiivisemmän politiikan kehittämisessä.

Yhteystiedot:

Thomas Woodson, Stony Brook University and University of Vaasa
Thomas.woodson@stonybrook.edu

Jari Kuusisto, Vaasan yliopisto
jari.kuusisto@uwasa.fi

Lähteet

European Commission, (2009). Lund declaration, Formulating Framework Programme 8, (2014-2019), Swedish EU Presidency, 2009, Lund, Sweden. <https://era.gv.at/era/societal-challenges/the-lund-declaration/>

Kumar Chouhan, V. (2012). Protection of Traditional Knowledge in India by Patent: Legal Aspect. *IOSR Journal of Humanities and Social Science (JHSS)*, 3(1), 35–42.

www.iosrjournals.orgwww.iosrjournals.org

Heeks, R., Foster, C., & Nugroho, Y. (2014). New models of inclusive innovation for development. *Innovation and Development*, 4(February 2015), 1–11.

<https://doi.org/10.1080/2157930X.2014.928982>

Mazzucato, M. (2018) *Industrial and Corporate Change*, Volume 27, Issue 5, October 2018, Pages 803–815, <https://doi.org/10.1093/icc/dty034>

Mazzucato, M. (2017). *Mission-Oriented Innovation Policy Challenges and opportunities*.

OECD. (2017). *Making Innovation Benefit All: Policies for Inclusive Growth*.

Plaut, V. C. (2010). Diversity science: Why and how difference makes a difference. *Psychological Inquiry*, 21(2), 77–99. <https://doi.org/10.1080/10478401003676501>

United Nations (2015), Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015.

[https://documents-dds-](https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement)

[ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement](https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement)

Woodson, T., & Boutilier, S. (2022). Impacts for whom? Assessing inequalities in NSF-funded broader impacts using the Inclusion-Immediacy Criterion. *Science and Public Policy*, 49(2), 168–178. <https://doi.org/10.1093/scipol/scab072>